

KAPITOLA 1

Září 1653. Končí léto. První studený vítr podzimu. Slunce už nedosahuje do mého východního okna, když se probouzím, nýbrž loudavě vystupuje nad kopec ne dřív než po osmé hodině. Bílý mlžný opar ukrývá záliv někdy až do poledne a visí také nad močály, zanecháváje po sobě, když se zvedne, závan studeného vzduchu. Kvůli tomu vysoká tráva na lučině nikdy neoschne, ale ještě dlouho po poledni se duhově tetelí a třpytí na slunci, na stvolech nehybně visí ohromné krupěje vláhy. Víc než dřív si všímám střídání přílivu a odlivu. Jako by to tvořilo strukturu dne. Když voda z mokřin odteče a kousek po kousku se objevuje žlutý písek, rýhovaný a tvrdý a pevný, připadá mé pošetilé fantazii, jak tu tak ležím, že i já odcházím s odlivem do moře a všechny mé staré skryté sny, které jsem považovala za skryté navždy, jsou náhle holé a obnažené dni, stejně jako lastury a kamínky na písčínách.

Je to zvláštní, radostný pocit, tahle spojnice s minulostí. Ničeho se nelituje a já jsem šťastná a hrdá. Mlha a mrak odešly a slunce, stojící už vysoko na obloze a plné tepla, hýřivě oslavuje můj odliv. Moře je tuze modré a tvrdé, jak se tak kadeří na západ od zálivu, a Blackhead, temně purpurový, sklání se do hluboké vody jako skloněné rameno. Znovu – a tentokrát vím, že je to fantazie – mi připadá, že odliv začíná vždycky uprostřed dne, kdy je naděje největší

a má nálada je klidná. Pak napůl vědomě začnu vnímat jakýsi stín, náhlý pokles na duchu. První mračna večera se shromažďují za Dodmanem. Sahají do moře dlouhými prsty. A příboj moře, kdysi vzdálený a slabý, už sílí, plíživě se blíží k písčinám. Začal příliv. Zmizely bílé kameny a lastury zavinitců. Písek je zakrytý. Mé sny jsou pohřbeny. A jak padá mlha, zaplavuje příliv mokřiny a pevnina pod ním mizí. Pak přijde Matty rozsvítit svíčky a prohrábnout oheň, působí rozruch svou přítomností, a jestliže se na ni utrhnu nebo neodpovídám, podívá se na mě, potřese hlavou a připomene mi, že podzimní období pro mě bylo odjakživa špatným obdobím. Má podzimní melancholie. Dokonce i v těch vzdálených dnech, kdy jsem byla mladá, byla její hrozba obecně známá a Matty, jako divoce kvokající slípka, odháněla náhodného návštěvníka. „Slečna Honor dneska nemůže nikoho přijmout.“ Má rodina se to záhy naučila chápat a nechávala mě na pokoji. Ačkoli pokoj je špatné slovo k označení stavu černého zoufalství, který se mě zmocňoval. Inu... to už je pryč. Aspoň ty nálady. Vzpoura ducha proti slabému tělu a chvíle skutečné bolesti, kdy jsem nemohla spočinout. To byly bitvy mládí. A já už nejsem žádný rebel. Střední věk mě dostihl, a má to mnohé výhody. Rezignace s sebou přináší i dobré stránky. Potíž je, že už nedokážu číst tak jako kdysi. V pětadvaceti, ve třiceti byly knihy mou velikou útěchou. Jako hotový učenec jsem se nořila do své latiny a řečtiny, takže učení bylo součástí mé existence. Nyní se zdá, že už to není k ničemu. Už v mládí jsem byla cynická a hrozí mi, že teď ve stáří to bude čím dál horší. Aspoň Robin to říká. Chudák Robin. Bůh ví, že určitě často bývám bídná společnice. Ani jeho léta neušetřila. Za tenhle rok o hodně zestárl. Snad je to obavamí o mě. Víím, že spolu rozmlouvají o budoucnosti, on a Matty, když si myslí, že spím. Slýchám jejich hlasy drnčet v saloně. Když je ale se mnou, předstírá veselí, a mně z něj srdce krvácí. Můj bratr. Hledím na něj,

když sedí vedle mě, chladně kriticky, tak jak se odjakživa dívám na lidi, které miluji, a všímám si váčků pod jeho očima a toho, jak se mu třesou ruce, když si zapaluje dýmku. Je možné, že kdy býval lehkomyšlný a vášnivý? Opravdu odjížděl do bitvy se sokolem na zápěstí a je to teprve deset let, co vedl své muže k Braddock Downu, bok po boku s Bevilem Grenvilem, mávaje šarlatovou zástavou se třemi zlatými lunetami před očima nepříteli. Je tohle ten muž, kterého jsem jednou viděla v měsíčním světle bojovat se svým soupeřem kvůli nevěrné ženě?

Když se teď na něj dívám, zdá se mi to jako maškaráda. Můj ubohý Robin, jemůž šednoucí kadeře pocuchaně visí na ramena. Ano, válečné utrpení nás oba poznamenalo. Válka – a Grenvilovi. Možná je Robin stále ještě připoután ke Gartred, stejně jako já k Richardovi. Nikdy o těchto věcech nemluvíme. Náš život je šedě nevýrazný, den plyne po dni. Když se podívám nazpět, může být mezi našimi přáteli jen velmi málo těch, kteří netrpěli. Tuze mnoho jich už není, tuze mnoho zůstalo bez haléře. Nezapomínám, že Robin i já žijeme z dobročinnosti. Kdyby nám Jonathan Rashleigh nedal tenhle dům, neměli bychom žádný domov, jelikož Lanrest už není a Radford je okupován. Jonathan vypadá velmi staře a unaveně. Zlomil ho ten poslední zlý rok věznění v St. Mawes a Johnova smrt. Mary vyhlíží velmi podobně. Muselo toho přijít víc než občanská válka, aby to zlomilo její klidnou sebejistotu a víru v Boha. Alice je stále ještě u nich i se svými dětmi, ale nezodpovědný slaboch Peter ji vůbec nenavštěvuje. Vzpomínám na to, jak jsme tehdy byli všichni shromážděni v dlouhé galerii a Alice s Peterem zpívali a John a Joan se u krbu drželi za ruce – všichni byli tak mladí, takové děti! Dokonce ani Gartred se svou vypočítavou zlobou nedokázala tehdy večer ovládnout atmosféru. A pak Richard, můj Richard, naschvál porušil to kouzlo jednou ze svých ničivě krutých poznámek, usmíval

se přitom a veselí vyprchalo a bezstarostná radost z večera vymizela. Nenáviděla jsem ho za to, a přesto jsem chápala náladu, která ho k tomu přinutila.

Ach, Bůh smet' a zatrat' tyhle Grenvilovy, říkala jsem si potom, za to, že zničí všechno, čeho se dotknou, že změní štěstí v bolest pouhým tónem hlasu. Proč byli takhle stvořeni, on a Gartred, takže je krutost pro krutost takřka neřest, jíž lze holdovat, neřest skýtající smyslné potěšení? Který zlý duch stál u jejich kolébky? Bevil býval úplně jiný. Ozdoba hejna, se svou vážnou zdvořilostí, se svou ohleduplností, se svým přísným morálním kodexem, se svou něhou k dětem vlastním i jiných lidí. A jeho chlapci se vyvedli po něm. V Jackovi i v Bunnym není ani stopa neřesti, kterou bych mohla upozorovat. Ale Gartred! Ty hadí oči pod rudozlatými vlasy, ta tvrdá, svévolná ústa! Už v prvních dnech, co byla provdána za mého bratra Kita, mi připadalo neuvěřitelné, že by se od ní někdo mohl dát oklamat. Její schopnost okouzlovat byla nepřekonatelná. Můj otec a matka byli v jejích rukou poddajní jako rosol a chudák Kit, ten byl ztracen od prvopočátku, stejně jako později Robin. Ale já nikdy nepodlehla, ani na okamžik. Inu, její krása už je zohavena a nejspíš navždy. Tu jizvu si odnese do hrobu. Tenkou šarlatovou čáru od oka k ústům, kde ji řala čepel. Povídá se, že si stále ještě dokáže nalézt milence a že její poslední trofej je jeden z Careyů, který se nastěhoval do Bidefordu poblíž ní. Tomu klidně věřím. Žádný soused by před ní nebyl v bezpečí, pokud má trochu šarmu, a Careyové byli vždycky pohlední. V srdci jsem dokonce našla schopnost odpustit jí, když už je teď po všem. Představa, že laškuje s Georgem Careym – musí být alespoň o dvacet let starší než on – vnáší záblesk barvy do šedého světa. A jaký je to svět! Protáhlé tváře a soukenný oděv, špatné sklizně a úpadek řemesel, všude jsou všichni chudší, než byli dřív, a lidé jsou nešťastní. Radostné dozvuky války. Špehové lorda protektora (Bože,

jak ironické označení! Vždyť protektor znamená ochránce!) ve všech městech a vesnicích, a jak zaslechnou někoho jen zašeptat pár slůvek, jen vydechnout na protest proti státu, vede cesta rovnou na galeje. Presbyteriáni pevně třímají otěže a jediní, kdo z toho mají prospěch, jsou povýšenci a zbohatlíci jako Frank Buller a Robert Bennett a náš starý nepřítel John Robartes; všichni jen hledí, kde co získat, a na obyčejné lidi za mák nedbají. Způsoby jsou drsné, dvornost upadla v zapomnění. Každý podezírá každého. Ach, nádher-
ný nový svět! Krotcí Angličané to možná nějaký čas vydrží, ale my z Cornwallu ne. Nám nemohou vzít naši nezávislost a asi tak za rok, až si olížeme rány, dojde k dalšímu povstání a bude prolita další krev a puknou další srdce. Ale stejně nám bude chybět vůdce. Ach Richarde – můj Richarde –, jaký zlý duch to v tobě byl, že tě ponoukal rozhádat se s každým, takže dokonce i král je teď tvůj nepřítel? Srdce mě bolí pro tohle tvé poslední zneuctění. Představuji si tě, jak sedíš osamělý a zatrpklý u svého okna a upřeně hledíš na nudnou holandskou rovinu a píšeš poslední slova obhajoby, jejíž hrubý koncept mi Bunny přivezl, když mě naposled přijel navštívit.

„Ach, nevkládejte důvěru v knížata ani v žádného syna člověka, neboť v nich nenaleznete pomoci.“ Trpká, beznadějná slova, která ničemu neprospějí a plodí jen další nedobrotu. „Sir Richard Grenvile pro svou předpokládanou loajalitu musí být veřejným prohlášením označen za banditu a samotná tato loajalita chápána jako zločin. Nicméně vidouce, že tomu tak musí být, modleme se k Bohu, aby obdařil krále věrnými rádci a aby žádný z nich nikterak neškodil jemu ani žádnému z jeho příbuzných. Pokud jde o sira Richarda Grenvila, budiž propuštěn s odměnou starého vojáka králova. V současnosti není pro něj využití. Naskytne-li se příležitost, královská rada to uváží, nebude-li příliš pozdě. *Vale.*“

Záštiplný, hrdý a zatrpklý až do konce. Neboť tohle je konec. Já to vím a ty to rovněž víš. Už pro tebe nebude návratu; zničil jsi sám sebe jednou provždy. Obáván a nenáviděn přítelem stejně jako nepřitelem. Králův generál na západě. Muž, jehož miluji. Poté, co ostrovy Scilly podlehly parlamentu, pobývali Jack i Bunny nějakou dobu doma, když předtím navštívili Holandsko a Francii, přijeli ze Stowe do Menabilly navštívit Rashleighovy a zajeli i do Tywardreathu složit mi hold. Mluvili jsme o Richardovi a Jack téměř okamžitě řekl: „Můj strýc se převelice změnil – takřka bys ho nepoznala. Celé hodiny mlčky vysedává, vyhlíží z okna svého neutěšeného příbytku a pozoruje věčný déšť – Bože, co jen se v tom Holandsku naprší – a netouží po žádné společnosti. Vzpomínáš si, jak kdysi žertoval a dováděl s námi a se všemi dětmi? Teď když promluví, pak jen aby nalézal na všem chyby, jako nedůtklivý stařec, a ostouzel svého návštěvníka.“

„Králi už nikdy nebude k užitku a on to ví,“ řekl Bunny. „Po roztržce s dvorem zatrpkl. Bylo to šílenství, rozdmýchat plamen svého starého nepřátelství s Hydem.“

Potom Jack, vnímavější, postřehl můj pohled a řekl rychle: „Strýc byl odjakživa sám sobě nejhorším nepřitelem. Honor to ví. Je proklatě osamělý, jen co je pravda. A léta, která má před sebou, jsou prázdná.“

Všichni jsme chvilku mlčeli. Srdce mě pro Richarda bolelo a chlapani to postřehli. Nakonec řekl Bunny tlumeně: „O Dickovi strýc nikdy nemluví. Snad se už nikdy nedozvíme, jaké hromské neštěstí ho postihlo.“

Cítila jsem, jak mi stydne krev v žilách, a zmocnila se mě ta stará odporná hrůza. Otočila jsem hlavu tak, aby mi chlapani neviděli do očí.

„Ne,“ řekla jsem zvolna. „Ne, to se nikdy nedozvíme.“

Bunny bubnoval prsty po stole a Jack si lenivě pohrával se stránkami nějaké knihy. Pozorovala jsem klidné vody zá-

livu a malé rybářské čluny, sunoucí se kolem Blackheadu od přístavu Gorran. V zapadajícím slunci byly jejich plachty zbarvené jantarově.

„Jestliže,“ pokračoval Bunny, jako by diskutoval sám se sebou, „upadl do rukou nepřítel, proč se ta skutečnost utajila? To jsem nikdy nepochopil. Syn Richarda Grenvila byl přece kořist jaksepatří.“ Neodpověděla jsem. Cítila jsem, jak Jack vedle mě neklidně poposedl. Snad mu tu vnímavost dodalo manželství – byl tehdy už několik měsíců ženat – anebo snad měl lepší intuici než Bunny, ale já věděla, že si je vědom mého rozrušení a mé úzkosti. „Nemá valný smysl,“ řekl, „probírat se v minulosti. Unavujeme Honor.“ Brzy poté mi políbili ruce a odešli s příslibem, že mě znovu přijedou navštívit, než se budou vracet do Francie. Dívala jsem se za nimi, jak tryskem odjíždějí, mladí a volní a nedotčení léty, která pominula. Budoucnost byla jejich, měli ji na dosah. Jednoho krásného dne se král vrátí do své čekající země a Jack a Bunny, kteří za něj tak udatně bojovali, budou odměněni. Dovedla jsem si je představit ve Stowe a také v londýnském Whitehallu, čím dál elegantnější a zámožnější, jak se před nimi otevírá celá nová éra velkolepé nádhery.

Občanská válka bude zapomenuta a v zapomnění upadne též generace, která je předcházela, ta, která za svou věc položila život anebo selhala. Má generace, která nepřevzme žádné dědictví.

Spočívala jsem ve svém křesle a pozorovala houstnoucí tmou, až nakonec vstoupil Robin a usedl vedle mě. S bručivou něhou, jak má ve zvyku, se poptával, zda nejsem unavená, litoval, že propásl bratry Grenvilovy, a pak mi vyprávěl o nějakých drobných svízelních u soudního dvora v Tywardreathu. Předstírala jsem, že naslouchám, a s podivnou lítostí jsem si uvědomovala, jakými všedními, malichernými záležitostmi se nyní můj bratr zabývá. Myslela jsem na to,

jak si kdysi on a jeho druzi vydobyli nesmrtelnost svou udatnou a tak zbytečnou obranou hradu Pendennis za oněch tragických letních měsíců v šestačtyřicátém roce – jak hrdí jsme na ně byli, jak nám srdce překypovala –, a teď tady mele o pěti křepelkách ukradených nějaké vdově v St. Blazey. Možná jsem nakonec ani nebyla cynická, ale zkažená citem. Tehdy mě to napadlo poprvé, že když vypíší události těch několika málo let, zbavím se břemene. Válka a to, jak změnila naše životy; jak jsme v ní všichni uvízli a jak nás zlomila a jak se naše životy navzájem beznadějně propletly. Gartred a Robin, Richard a já, celá Rashleighova rodina, společně uzavřená v tom domě tajemství – není divu, že jsme skončili jako poražení. Ještě dnes chodí Robin každou neděli na oběd do Menabilly, ale já ne. Mé zdraví je mi dostatečnou omluvou. Protože vím, co vím, nedokázala bych se tam vracet. Menabilly, kde se odehrálo drama našich životů, je pro mě dost živou vzpomínkou i tady v Tywardreathu, tři míle vzdáleném. Dům stojí stejně holý a zpustošený jako tehdy, kdy jsem ho v osmačtyřicátém viděla naposled. Jonathan neměl srdce ani peníze k tomu, aby jej obnovil do původního stavu. On a Mary a vnoučata žijí jen v jednom křídle. Modlím se k Bohu, aby navždy zůstali v nevědomosti o té poslední tragédii. Dva lidé si odnesou to tajemství do hrobu. Richard a já. On dlí v Holandsku, vzdálen mnoho set mil, a já ležím na své pohovce v Tywardreathu, a stín pilíře padá na nás oba. Když Robin odjíždí každou neděli do Menabilly, jedu ve svých představách s ním přes park a přijíždím k vysokým hradbám obklopujícím dům. Nádvoří se otevírá dokořán, shlíží na mě západní průčelí. Poslední paprsky slunce svítí do mého starého pokoje nad vrátnicí, neboť okenní křídla jsou otevřená, ale okna sousední místnosti zůstávají zavřená. Plazí se přes ně šlahouny břečťanu. Hladký kámen opěrného pilíře za oknem je pokrytý lišejníkem. Slunce mizí a západní průčelí znovu mizí ve stínu. Uvnitř

jedí a spí Rashleighovi a při svíčkách uléhají na lože a sní; ale já tady, ve tři míle vzdáleném Tywardreathu, procítám za noci zvukem chlapeckého hlasu, který mě v hrůze volá, budí mě chlapcova ruka bušící do zdí a v neproniknutelné temnotě před sebou vidím živě, strašlivě a vyčítavě přízrak Richardova syna. Posadím se na posteli, zpotená hrůzou, a věrná Matty, která slyší, jak se pohybuji, ke mně přichází a rozsvěcuje svíčku.

Uvaří mi teplý nápoj, tře mi rozbolavělá záda a přehodí šál přes ramena. Robin v sousedním pokoji spí nerušeně dál. Snažím se chvíli číst, ale mé myšlenky jsou příliš divoké, než aby mi dovolily spočinout. Matty mi přináší papír a pero a já začínám psát. Je mnoho co říci a je na to velmi málo času. Neboť stran budoucnosti si nic nenamlouvám. Můj vlastní instinkt, nehledě na Robinovu tvář, mě upozorňuje, že tento podzim bude poslední. Zatímco tedy svět probírá obhajobu mého Richarda a zatímco ji na věčné časy ukládá do archivů našeho sedmnáctého století, má obhajoba půjde se mnou do hrobu, a tím, že tam zetlí se mnou, nepřechtí, poslouží svému účelu.

Řeknu za Richarda to, co by nikdy neřekl sám, a ukážu, jak navzdory jeho zlým chybám a nedostatkům bylo možné, aby ho žena milovala celým svým srdcem a myslí a tělem, a vyjevím také, že tou ženou jsem byla já. Píši tedy uprostřed noci, při svíčkách, zatímco na kostelních hodinách v Tywardreathu odbíjejí časné ranní hodiny a jediným zvukem, který slyším, je sténání větru pod mým oknem a ševel moře, jehož vlny sahají přes písčiny k močálům pod mostem v St. Blazey.